

KRENNERJEVA BOLNIŠKA BLAGAJNA

Ločani poznamo staro loško tovarno sredi mesta. Danes je v njej tovarna Šešir, ki je nastala po prvi svetovni vojni. Nekdaj so na tem mestu stali gosposčinski mlini in mestno kopališče. Že na začetku prejšnjega stoletja se kot zakupniki mlina omenjajo Krennerji, ki so v Loko prišli iz nemških dežel. Sredi prejšnjega stoletja je na teh vodnih pogonih prišel tekstilno tovarno Franc Krenner. Izdelovali so predvsem volnene koce. V sedemdesetih letih mu je sledil Alojzij Krenner. Ta je oskrbel Loki elektriko. Loška elektrarna iz leta 1894 je bila prva javna elektrarna na Kranjskem. Družina se je čutila vedno nemško orientirano in je za občevalni jezik navedla nemščino. Silno pa so spoštovali tudi domač jezik, saj so vse pogodbe in drugi razni javni zapisi v zvezi z njihovo tovarno vedno dvojezični. Takšni so pogodba z občino glede elektrike, Krennerjevi ceniki elektrike, pa tudi vložna knjiga njegove bolniške blagajne, o kateri bomo nekaj povedali.

Vedno nam je v spominu tarnanje starejših, kako v starih časih ljudje niso bili zavarovani za bolezen, invalidnost in starost. Temu lahko pritrdimo, bile pa so tudi izjeme. Iskane so bile državne službe, dobro so bili preskrbljeni železničarji, poštarji, oficirji, državni uradniki itd. Na slabšem pa so bili delavci, kmetje pa še do pred kratkim. Takšne vrste ljudje so si pomagali na različne načine. Bolniško blagajno so si organizirali pri raznih društvih, npr. pri Društvu rokodelskih pomočnikov, pri Gasilskem društvu itd.

Eden najstarejših dokumentov, kako so se morali delodajalci potruditi za delavce, ne povsem po svojih željah,

ampak na pritisk države, je primerek Vložne knjige delovršbene bolniške blagajne za tovarno blaga iz ovčje volne tvrdke Alojzija Krenner v Škofji Loki. Gre za knjižico bolniške blagajne z dvojezičnim formularjem. Leta 1888 je Avstrija sprejela za takrat kar dobro zakonodajo za bolniško zavarovanje delavcev. Krenner se je zakonodaji takoj odzval in pod zaporedno št. 77 imamo leta 1889 vpisano delavko iz Studenca v Škofji Loki, danes Jegorovo predmestje. Marija Koprivec je bila takrat stara 15 let in so jo zavedli že kot polnoletno delav-

Zapisnika št. <i>77</i> Protokoll-Str.	
Einlags-Buch	
der	
Betriebskrankencasse der Schafwollwaren-Fabrik	
der Firma	
Alois Krenner in Bischofsflach.	
Vložna knjiga	
delovršbene bolniške blagajne za tovarno blaga iz ovčje volne	
tvrdke	
Alojzij Krenner v Škofji Loki.	
Name — Ime:	<i>Maria Koprivec</i>
Beschäftigung — Opravilo:	<i>Wollwäverin</i>
Geburtszeit — Rojstveni čas:	<i>1874</i>
Geburtsort — Rojstveni kraj:	<i>Studenec</i>
Stand — Stan:	<i>Einl.</i>
Zuführend — Pristojen:	<i>Bischofsflach</i>
Wohnort — Stanovalešče:	<i>Studenec</i>
Gehalt (Taglohn) — Menda (dnevna plača):	— fl. <i>40</i> kr.
fl.	fl.
Krankencasse-Vertrag: — Prodavalnik bolniške blagajne:	
<i>A. Krenner</i>	

Knjižica bolniške blagajne za Marijo Koprivec (dvojezična prva stran, hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki)

torej krajcar. Posebnosti so bile za uradnike z visokim letnim zaslužkom in za vajece. Podporo se je lahko začelo koristiti takoj po vstopu v službo. Podporo so dobivali v času bolezni, pa tudi v slučaju nesreče, vendar ne dlje kot 20 tednov. Zastonj je bilo zdravniško zdravljenje in zdravila, od treh dni naprej 60 % bolniške od zaslužka, ki bi ga sicer zaslužili pri delu. Porodniškega dopusta je bilo predvidenega štiri tedne. Pogrebno so izplačevali v dvajsetkratnem znesku dnevne mezde. Kdor je zbolel za isto boleznijo v osmih tednih, so mu šteli to bolezen kot nadaljevanje prve bolezni. Zdravniške odločitve so bile v rokah zdravnika. Če je ta odločil odhod bolnika v bolnico, je to blagajna plačala. Pri zdravljenju v bolnišnici so po odtegljajih bolnišničnih stroškov preostali del bolniške dali bolniku na roko ali pa svojem, ki jih je vzdrževal. Stroške v bolnici so plačevali po zadnjem razredu. Bolniško so izplačevali

Anspruch auf Leidengeid	8 fl.	— fr.
Une payées de nourriture	abl.	kr.

Anspruch auf Zeichenfeld	il	fr.
Una pravica do poročilnice	ghl.	kr.

[illegible]

252

vsako soboto. Seveda so bolezen in bolniško strogo kontrolirali. Družabniki, ki so si nakopali bolezen nalašč ali vsled zakrivljene udeležbe pri tepežih in ruvanjih ali vsled pijančevanja, so smeli zahtevati le prosto zdravniško postrežbo in zdravila. Računovodski del bolniške blagajne so kontrolirali podobno kot finance v takratnih zadrugah in društvih. Volili so predstojništvo, nadzorni odbor. Redne občne zборе so morali sklicati

vsako leto. V primeru kakšnih hujših nerednosti pa je blagajno prekontroliralo okrajno glavarstvo v Kranju. Pokojninsko zavarovanje delavcev pa se je uveljavilo dosti pozneje, v polni meri šele po letu 1945. Paket kmečkega zavarovanja pa je najmlajši in še danes nima potrebne tradicije, po domače bi rekli, še ni brez pripomb.

France Štukl